

Papierowe ozdoby na świąteczną choinkę

Paper decorations for the Christmas tree

MARZANNA MARCINKOWSKA

Polacy uwielbiali (i nadal uwielbiają) strojenie bożonarodzeniowych choinek i przywiązują dużą wagę do ozdabiania swojego świątecznego drzewka. Pierwsze ozdoby choinkowe, nazywane również zabawkami choinkowymi, były wykonywane ręcznie z różnego rodzaju materiałów, m.in. z wytworów papierniczych, takich jak: kolorowe papiery, kolorowe bibułki, tektury, pudetka, makulatura i inne. Do tradycyjnych kolorowych ozdób choinkowych robionych z wytworów papierniczych oraz z ich udziałem należały m.in. kolorowe łańcuchy o różnej szerokości, długości i kształcie, kolorowe rozetki, papierowe tutki na cukierki, koszyczki w kształcie wiaderka, białe sople lodowe, kolorowe koszyczki ażurowe, różnego rodzaju kolorowe latarki, kwiatki, zielone choinki i inne zabawki. Celem artykułu jest pokazanie kolejnego, niekonwencjonalnego wykorzystania papieru, ponadczasowości papierowych ozdób i możliwości tworzenia ich współcześnie.
Słowa kluczowe: papier, bibułka, tektury, zdobienie, choinka, tradycja

Poles loved (and still do) decorating Christmas trees and attach great importance to decorating their Christmas tree. The first Christmas tree decorations, also known as Christmas tree toys, were made by hand from various types of materials, incl. from paper products, such as: colored papers, colored tissue paper, cardboard, boxes, waste paper and others. The traditional colorful Christmas decorations made of paper products and with their participation included, among others colorful chains of different widths, lengths and shapes, colorful rosettes, paper tubes for candies, baskets in the shape of a bucket, white icicles, colorful openwork baskets, all kinds of colorful flashlights, flowers, green Christmas trees and other toys. The aim of the article is to show another, unconventional use of paper, the timelessness of paper ornaments and the possibility of creating them today.

Keywords: paper, tissue paper, cardboard, decoration, Christmas tree, tradition

M. Marcinkowska, marzanna19@op.pl

Wprowadzenie – historia i tradycja

Udekorowane zielone drzewko choinkowe to jeden z najbardziej charakterystycznych symboli świąt Bożego Narodzenia. Najstarszy zapis, dotyczący dekorowania świątecznych choinek pochodzi z 1604 r. – z kroniki regionu Alzacji (Niemcy). Dotyczył on dekoracji drzewami jodłowymi katedry w Strasburgu [7]. W XVI w. choinkowy zwyczaj rozpow szechnił się w całej niemieckiej Nadrenii, następnie przeszedł do innych regionów Europy. Dekorowanie nie tylko kościoły, także ratusze, szpitale i inne miejsca publiczne. Za pośrednictwem Hanzy (związku miast portowych leżących nad Bałtykiem i Morzem Północnym, działającego od XIV do XVII w.), zwyczaj strojenia choinek został rozpowszechniony w rejonach jej działania. Już w 1510 r. odnotowano choinkę bożonarodzeniową w Rydze, a nieco później w Tallinie, Bremie i wreszcie w Gdańsku. Pierwsze informacje o gdańskiej choince pochodzą z 1698 r., bo to właśnie Gdańsk był pierwszym miastem na terenie Rzeczypospolitej, gdzie w schyłku XVII w. zaczęto dekorować choinki. Zwyczaj ten nie przeniósł się wówczas na inne tereny Polski. We francuskim Wersalu pierwszą choinkę postawiono w 1738 r. na życzenie Marii Leszczyńskiej, żony króla Ludwika XV. Do Nowego Świata, czyli do Ameryki, choinka zawędrowała już w XVII w., a szerszą popularność zyskała tam w następnym stuleciu [1]. Staropolskimi ozdobami świątecznymi (zwanymi przestrojem) w okresie Bożego Narodzenia były m.in. snopki sromy oraz zbóż (pszenica, żyto, owies, jęczmień). Ustawiano je w kącie izb chłopskich oraz w dworskich i magnackich jadalniach. Rozkładano także siano lub sromę na stole, przykryte lnianą płachtą lub białym obrusem. Na ścianach zawieszano sromiane gwiazdy, krzyże albo pęczki sromy, zwane „dziadami”. Wierzono, że obecność w domu siana i sromy będzie sprzyjać przyszłorocznym urodzajom oraz robiono to na pamiątkę ubożego narodzenia Jezusa. W okresie świątecznym powszechne było strojenie domów, mieszkań „zielonymi przestrojami” (tzn. gałązki zimozielone – wszechżywe: jodłowe, świerkowe lub sosnowe). Ubierano nimi ściany, ramy obrazów, drzwi wejściowe, drzwi do obory